

Carel Hamel

Johan Carel Hamel is geboren op 16 september 1897 in Amsterdam. Hij was de zoon van Johan Wilhelm Peter Hamel en Sara Maria Elisabeth Herman. Hij vertrok naar de Verenigde Staten en trouwde daar op 26 december 1918 in Chicago met Geertje Jacoba (Kathryn, Katherine) Ossentjuk (1900-1974). Ze kregen vier kinderen waarvan Peter in 1920 in Chicago geboren werd en Grace (1923) en Albert (1925) in Bandung, NOI. Daarna werd er nog een meisje geboren. Carel werd missionair predikant van de Methodist Episcopal Church en de Protestantse Kerk, onder andere in Soerabaja en Semarang. Op een gegeven moment is hij gescheiden.

Onder de dreiging van een Japanse aanval ontving Ds. Hamel in 1940 van de toenmalige gouverneur-generaal Jhr. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer het verzoek in geval van oorlog als reserve-legerpredikant van het KNIL te willen fungeren. Ds. Hamel ging direct akkoord en kort daarop viel Japan Nederlands Indië binnen. Na de capitulatie werd hij, samen met tienduizenden andere Nederlandse en geallieerde militairen, gevangen genomen en geïnterneerd.

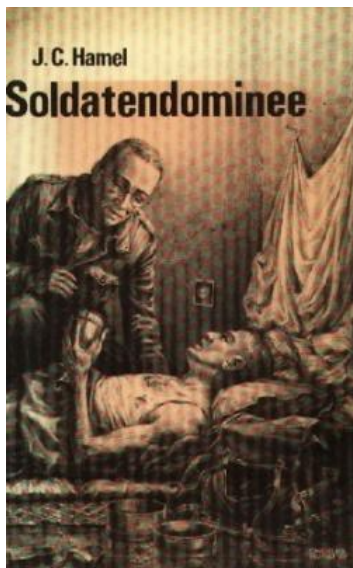
Nadat hij op Java krijgsgevangen genomen is, gaat hij rond 21 oktober 1942 met de Kunitama Maru 1 met ongeveer 4000 krijgsgevangenen uit Batavia naar Singapore. Deze krijgsgevangenen behoorden tot Java Party 5C, 5D, 5E en 5F en waren deels afkomstig uit 10^e Bataljon in Batavia. De ruimen zaten propvol, er was weinig voedsel en onvoldoende drinkwater. Na vijf dagen kwam het schip aan in Singapore en werden de krijgsgevangenen met vrachtauto's overgebracht naar het Changi-kamp. Van hier ging Hamel naar Thailand waar hij in verschillende kampen langs de Birmaspoorweg werkte.

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten 'Speedo-tijd' door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders. 15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Carel hield tijdens de oorlog een dagboek bij. Hierin schrijft hij over de kampen in Thailand en Japan met bijzonderheden over sterfgevallen in die kampen. Op een aantal plekken schrijft hij over Scouting.

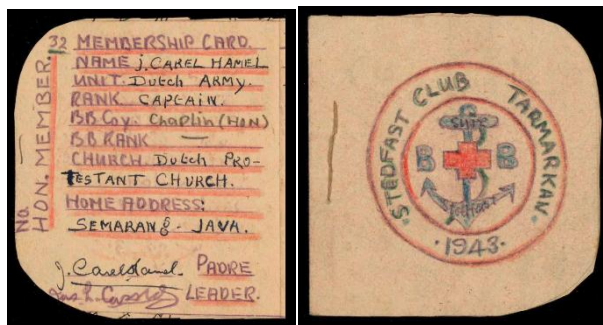
De krijgsgevangenen kwamen terecht in Kamp Kinsayok. Na weken van wachten waren de mannen verheugd in actie te komen. Ze gingen in februari 1943 zwaar bepakkt, naar Rintin. Daar waren vele bekenden en werden verhalen uitgewisseld. Ds. Hamel bezocht de zieke-tenten en de toestand was afschuwelijk, doodzieke krijgsgevangenen lagen op de grond, soms zonder kleding, zonder dekens. De volgende morgen ging de groep van 500 Nederlanders verder naar Bangan 214. Ds. Hamel bleef achter in Rintin. Op een gegeven moment hadden de Japanners orders gekregen om het hospitaal in dit kamp te verplaatsen. De oude plek was te zwaar besmet. Er werd geen tijd gegeven om de verplaatsing voor te breiden en de Japanners begonnen direct met het afbreken van de tenten, met de zieke en uitgeputte krijgsgevangenen er nog in. Uiteindelijk lukte het een nieuwe plek op te bouwen en alle zieken te verplaatsen. Hamel beschrijft in zijn boek: *'Een der ergste gevallen, een voorbeeldige kerel, vroeger een toegewijd padvinder, was zo zwak dat we hem moesten achterlaten. We zetten hem in zittende houding tegen een boom, een kussen in zijn rug. Twee padvinders waakten de hele nacht bij hem. Hij behield zijn volle bewustzijn en waardeerde de trouwe zorg zeer. De volgende ochtend leefde hij nog, zodat ik besloot het transport nu te wagen. Maar voordat hij de tenten had bereikt was hij ontslapen.'* Mogelijk dat de overleden scout Hendrikus Johannes van Santen was, die op 21 februari 1943 overleden is aan dysenterie. Op zijn bidprentje staat: *Ver van de zijnen, in krijgsgevangenschap in Thailand, overleed hij op 21 februari 1943, in zijn laatste uren bijgestaan door een goeden vriend.*

Van 1 september 1943 tot 18 december 1943 verbleef hij in kamp Tamarkan. Dit kamp lag 55 kilometer van Non Pladuk. Het was eerst een werkkamp en van mei tot december 1943 een hospitaalkamp. Het was een uitstekend kamp dankzij de Engelse commandant Col. Toosy, de Australische chirurg Moon en de Nederlandse legerpredikant Hamel. Hamel was het lichtend voorbeeld van een geestelijke in moeilijke tijden. Van een stervende medegevangene kreeg de dominee in dit kamp een beker. Voortaan deed deze voetbaltrofee

onder andere dienst bij het toedienen van de laatste sacramenten aan stervenden in het kamp.

De onderlinge banden in dit kamp waren goed. De scouts onder de krijgsgevangenen hadden elkaar gevonden en wederzijds bijgestaan. In het kamp vormden ze een hechte organisatie. Er was een vrij mild regime waardoor samenkomsten mogelijk waren. Er werd niet alleen over typische Scoutingzaken gesproken maar er waren ook allerlei andere lezingen over bv de landbouwvoorlichtings-dienst op Java of bedrijfskunde. Iedere week kwamen ze eenmaal bij elkaar en er werd zelfs een cursus georganiseerd. De stam groeide aan tot 30 leden en floreerde. Op een dag kwam tot de verrassing van Hamel de leider van de scouts en hij vroeg of de dominee er bezwaar tegen had als de in Thailand gevormde groep, die de rest van de tijd hoopte samen te blijven, de Hamelstam genoemd mocht

worden. In zijn boek schrijft Hamel: *'Ik kon slechts hopen die daarmee uitgedrukte achting waardig te blijven en wist dat deze geste voor mij een stimulans zou zijn om in de gekozen taak te volharden.'* Hij werd erelid van de stam. Met het vertrek in december 1943 van de krijgsgevangenen naar Chungkai kwam de stam tot een natuurlijk einde.

Ds. Hamel ging op 18 december 1943 naar kamp Non Pladuk. Daar bleef hij tot 29 mei 1944 en kwam uiteindelijk weer terecht in kamp Changi in Singapore. Op 4 juni vertrok hij met de Teia Maru 2 (het Franse luxe-passagiersschip Aramis) met ongeveer 1000 krijgsgevangenen (Engelsen, Australiërs en Nederlanders) uit Singapore naar Japan. Net als Dominee Hamel kwamen veel van hen juist terug uit Thailand waar ze gewerkt hadden aan de Birma-spoorweg. De mannen zaten opgepropt in de vrachtruimen. Voor zover bekend voer het schip non-stop van Singapore naar Moji in Japan. Bij aankomst was er net een geallieerd bombardement bezig. Per trein werden de krijgsgevangenen overgebracht naar verschillende Fukuoka-kampen. Hamel komt terecht in kamp Fukuoka 17B, waar hij blijft van 19 juni 1944 tot 1 september 1945.

Dominee Hamel heeft ongeveer 1300 stervende gevangenen bijgestaan aan hun sterfbed en zich ontfermd over enkele kleine bezittingen van de overleden gevangenen. Na de oorlog ging hij naar de familieleden om hen te informeren over wat er met hun geliefden was gebeurd en bracht de bezittingen.

In februari 1947 is hij in Nederland en geeft onder andere een lezing voor de actie 'Nederland helpt Indië'. Hij trouwde op 24 december 1948 in Soerabaja met Simonette Marie Herman (1906-1985). Ze gaan wonen in Semarang.

In 1953 vertrekt hij uit Indonesië en wordt dominee bij de Lutherse gemeente in Monnickendam. In 1957 wordt hij beroepen in Deventer. Hij overleed op 26 maart 1979 in Purmerend en werd begraven op de begraafplaats in Monnickendam.

Hij was Officier in de Orde van Oranje Nassau, drager van het Oorlogsherinneringskruis met gesp en het Eerteken voor Orde en Vrede.

Meer informatie

[Johan Carel \(Carl\) Hamel \(1897-????\) » Stamboom Abbring » Genealogie Online](#)
[Registratie Johan Carel Hamel \(in het jaar 1836-1936\) te » Open Archieven](#)
[simonette Marie Herman - Google Zoeken](#)
[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)
[japansekrijgsgevangenkampen.nl/Kunitama Maru 1.htm](#)
[THAILAND Non Pladuk \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)
[Spoorlijn Chungkai 57 \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)
[Spoorlijn Tamarkan \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)
[japansekrijgsgevangenkampen.nl/Teia Maru 2.htm](#)
[Fukuoka 17B.htm](#)
[Naamlijst Fukuoka 17B.htm](#)
[Beeldbank \(beeldbankwo2.nl\)](#)
[Beeldbank \(beeldbankwo2.nl\)](#)
[Archieven.nl - 12 Hamel, ds. J.C. \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\)](#)
[Soldatendominee - J C Hamel. : Geschiedenis en Politiek \(snuffelhoek.nl\)](#)
[Dominee met voetbalbeker | Oneplanet](#)
[De Lutherse Gemeente te Monnickendam \(oudmonnickendam.nl\)](#)
[Archieven.nl - Lijst van predikanten \(Collectie Overijssel locatie Deventer\)](#)
[Dominees.nl](#)
[Monnickendam - Begraafplaats - - graf 1441887 \(online-begraafplaatsen.nl\)](#)
[Trouw » 28 maa 1979 - Art. 340 | Delpher](#)
[Algemeen Handelsblad » 14 jun 1906 - Art. 172 | Delpher](#)
[De Telegraaf » 22 jun 1985 - Art. 950 | Delpher](#)
[Algemeen Indisch dagblad » 04 feb 1947 - Art. 11 | Delpher](#)
[Kanselarij der Nederlandse Orden: Index gedecoreerden | Nationaal Archief](#)
[Hendrikus Johannes van Santen \(oorlogsgravenstichting.nl\)](#)
[Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia](#)
[De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek](#)
[Birma-Siam Spoorweg - SHBSS](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.